

Atceres sarīkojums „Šķirts no Dzimtenes un mājām”.

Deportēto latviešu piemiņai veltītais sarīkojums pamatskolā „Rīdze” iezīmējas ar labu kompozīciju, kas īpaši izpaužas kulminācijā ar lūgšanu Dievam.

Emocionalitāti rada prasmīgi izvēlēti dokumentāli teksti, dzeja un mūzika. Sarīkojumam atbilstošs norises ilgums un pozitīvi vērtējama optimistiskā izskaņa.

Sarīkojuma mērķis: pilsoniskas apziņas veidošana skolēnos, latviešu tautas vēstures apzināšana

Sarīkojuma tēma: latviešu dzīve izsūtījumā Sibīrijā

Sarīkojuma ideja: genocīdam pret latviešu tautu nav noilguma, jādara viss iespējamais, lai tas neatkārtotos

Uzdevumi: 1. audzināt patriotisku jaunieti;

2. pilnveidot skolēnos publiskās uzstāšanās prasmes;

3. veidot skolēnos emocionālu attieksmi pret latviešu tautai nozīmīgiem notikumiem.

Sarīkojuma mērķauditorija: pamatskolas skolēni, skolotāji, vecāki, politiski represētie.

Sarīkojuma tehniskais nodrošinājums: vijole, klavieres, projektors, dators attiecīgu attēlu projicēšanai uz ekrāna.

Sarīkojuma dalībnieki: uzveduma dalībnieki – gan skolēni, gan skolotāji, 5.-9. klašu meiteņu ansamblis, deju kolektīvs.

Sarīkojuma noformējums: LR karogs sēru noformējumā, ziedu kompozīcija, bērza blukšī ar degošām svecītēm, zāli rotā skolēnu gatavoti plakāti no izstādes “Latviešu tautas traģēdija”.

Scenārija autore: Laila Jēkabsone, pamatskola “ Rīdze”, Rīga

Sarīkojuma norise

Uz ekrāna tiek rādīti **krāsaini** videokadri ar tekstiem par pēckara Latviju, piemēram, cik iedzīvotāju, cik karā bojāgājušo, pēdējos kadros Dziesmusvētku gājiens ar dalībnieku skaitu. Tad melnbalts kadrs ar vilcienu un datiem, ka izvesti 42975 cilvēki. (2 min) Ierakstā skan vilciena troksnis.

Skolotāja:

Pusnakts, lietus, vēji salti,

Aizrestoti ešeloni-

Asinīs un dzelzīs kalti,

Apvēti ar ērkšķu kroni.

Liekas, šonakt zeme visa nodreb asarās un mokās.

Tur- aiz restēm gaisma dzisa,

Dievs, tos glābt stāv tavās rokās!

Nakts un tumsa. Lāse salta
Saka man: "Šo stundu vēlo
Latvija tiek krustā kalta.
Raudi, cilvēk! –Dievs jel žēlo!
(L.Ozoliņa)

Troksnis pāriet dziesmu svētku kopkorī, kur skan, piemēram, J. Vītola "Gaismas pils", ko pārtrauc ar pēkšņu klusumu.

Skolotāja:

Divi latviešu tautai liktenīgi datumi- 14. jūnijs un 25. marts. Tā ir vēsture, tie ir fakti, tā ir emociju jūra. Nav jākaunas no asarām, kad pārcilājam atmiņas par tiem. Tās ir nevis izlutināto, bet pazemoto sāpes. Vienīgi, runājot no sirds uz sirdi, var cerēt uz savstarpēju sapratni starp paaudzēm un tautām. Tas ir visīsākais ceļš, un jūs, dzīvie vēstures liecinieki- ceļa zīmes. Lai jaunā paaudze apjaustu 25. marta deportāciju apmērus, jāiedomājas Dziesmu svētku gājiens- 40 000 priekā starojošu ļaužu. No Latvijas toreiz izveda 42 975 cilvēkus. Divas latviešu straumes: viena, izdziedot un izdejojot prieku, otra- dodoties pretī nolemtībai.

1.skolēns: Anita Liepa stāsta: (teksti no A. Liepas grāmatas "Ekshumācija")

2. skolēns

Dzīve kā ar milzu cirvi tika pārcirsta divās daļās. Sākās cita dzīve: ar badu, ar salu, ar mīļu cilvēku zaudējumiem, ar mājas zaudējumu- ne tās mājas, ko var novērtēt ar kādu lielāku vai mazāku naudas summu, bet tās mājas, kas ir cilvēka vismazākā, bet visdārgākā dzimtene. Tur bija vecāku mīlestība, tur bija brāļi un māsas. Tur bija droši.

3.skolēns:

Sabāzti brūnajos lopu vagonos ar diviem plauktiem katrā pusē- vidū eja durvju platumā ar caurumu vajadzību kārtošanai, - mēs uzsākām savu sāpju un pazemojumu pilno ceļu. Katrā pusē pie augšējā plaukta bija viens aizrestots lodziņš. Ar mums kopā brauca vēl vairākas ģimenes. Izvietojāmies apakšējā plauktā, kad vilciens kustējās, mēs, bērni, pieplakuši pie maziem lodziņiem, skatījāmies laukā. Tur bija sveša zeme, svešā valodā staciju uzraksti.

1.skolēns:

Lielākajās stacijās sargkareivji atvēra durvis, un divi cilvēki ar spainiem gāja pēc ēdamā. Tā parasti bija biezputra, visbiežāk prosas. Bet mums vēl pieturējās ēdamā rezerves no mājām, tāpēc badu necietām, vienīgi mazajam brālītim nebija ko dot. Viņš nesmaidīja vairs, tikai žēli raudāja, un viņa mazajā sejiņā iegūla veca cilvēka sāpīgie vaibsti. Bet viņam nebija vēl gadiņš. Sirds sažņaudzās, skatoties uz viņu.

Meiteņu ansamblis dzied latviešu tautasdziesmas „Tek saulīte tecēdama” melodiju, attēli ar Krievijas stacijām un Urālu kalniem uz ekrāna mainās. (1 min)

2.skolēns:

Viņi brauca ilgi, pēc saules spriežot, uz austrumiem. Garām slīdošie staciju nosaukumi kļūst sveši arī tiem, kas mācījušies cara laika skolās, jo daudzām vietām pārdēvēti vārdi. Vilciens smagi svempjas kalnup. Mežs, stāvas klinšu sienas, zaļas noriņas, strauja kalnu upe, tās krastā balti klinšu stabi. Urāli. Viņā pusē Novosibirska, tur Krasnojarska. Vilciens brauc caur bezgalīgām meža stepēm, klunkuro kā simtgadīgs, klibs bruņurupucis.

Iestājas pilnīgs klusums un tumsā skan vijoles solo Marijas fon Paradīzī „Ārija”.

3.skolēns:

Kur tu esi? Kur tu zudi?
Kurp lai tevi meklēt eju?
Ceļi tāli, ceļi gludi...
Vakars aizsedz tavu seju.

Vai aiz kalna, vai aiz sila,
Vai aiz jūras dziļēm zaļām?
Nesaka to zvaigzne zila,
Diena slēpj aiz balsīm skaļām.

Ceļi tāli, ceļi gludi,-
Vakars aizsedz tavu seju...
Kur tu esi? Kur tu zudi?
Kurp lai tevi meklēt eju?
(L.Ozoliņa)

1.skolēns:

Mūsu pirmā apmešanās vieta bija Deņisovkas ciems. Tur nometināja vairākas latviešu ģimenes. Tās bija samērā liels ciemats ar koka mājām. Tur mērs ilgi nepalikām- pēc dažām dienām mūs aizveda uz citu vietu. Tas bija mazāks ciemats Maksimovka. Šeit bija arī skola. Par darbu neko nemaksāja. Visvairāk nepatika ravēt labību un lielas jēgas no tā nebija. tad nāca siena pļauja, labības vākšana, kaņepju plūksana, mežaun vēl citi darbi.

2.skolēns:

Sniegs tik dziļš , kādu Latvijā nekad neesmu redzējusi. Likās, nekad neizkusīs. Visa pasaule šķiet balta un auksta. Sniegavīrus mēs nevēlām un nepikojāmies, jo kailām rokām ziemas prieki nevilina, cimdu jau nebija.

Meiteņu ansamblis dzied krievu dziesmu “ Oi, moroz, moroz, nemoroz meņa”

3.skolēns:

Kas tie tādi, kas dziedāja
Bez saulītes vakarā,
Tie bij latvju dēli, meitas
Tālu, tālu svešumā.

Kam tu dziedī, cīrulīti?
Man dziesmiņas nevajag:
Jau saulīte gauži dara –
Mans bāliņš smiltainē.

Vēja māte, Vēja māte,
Tu auroji, es auroju,
Ja tev bija tā varīte,
Kam tu viņu nepiecel?

Dzimtenītes svētbirzē
Ne zālītes neminat,
Tur, baltās zeltenītes,
Bāleliņus pieminat.
(L.Ozoliņa)

Ierakstā ieskanas meža skaņas, putnu balsis, uz ieraksta turpinās runātāju teksts.

1.skolēns:

Īsā ziemeļzemes vasara ir aizskrējusi. Dzimtenē vēl rudzu mēneša pēdējo nedēļu siltums, dārzos no ābelēm krīt baltie dzidrie, gatavojas plūmes. Taimiras tundrā lācenes no sārtām vēršas dzintarainas, caurspīdīgas. Dodamies tās meklēt un, satapuši ieslodzītos, cenšamies iemainīt pret kaut ko vērtīgu. Par zelta kabatas pulksteni-sēnalainu maizes klaipu, tāda ir Noriļskā maizes cena.

Skolotāja:

Pāri tundrai rudens rītā noklīdusi dzērve kliez-
Tā tev mūžīgajā salā vienaldzīgam palikt liedz.
Nogurusi, izmisusi...pazaudētos draugus sauc,-
Neatsaucas, nav neviena...vētra padebešus jauc.
Bet par spīti vētras brāzmām, kas to mākoņvālos rok,
Tā arvien vēl lepna ceļas- vēl tai spārni nesaplūk.

Grib tā vēlreiz redzēt sauli, vēlreiz dzimto zemi sveikt,
Tāpēc mežonīgai vētraī vārgo putnu neuzveikt.
(L. Ozoliņa)

Dejo meiteņu grupa baltos tērpos, kas attēlo vīziju par Dzimteni-2 min (melodija "Aiz ezera augsti kalni" R. Paula apdarē)

2.skolēns:

Tumsa, šķiet, saule nodzisusi un aizlidojusi izplatījuma tālēs, un to nekad vairs neredzēs. Sākusies garā polārā nakts. Sejā cērtas drupans sniegs, blāvi mirgo spuldzes pie vārtiem.

Tiek iespēlēta Ziemassvētku dziesmas „Ak, eglīte..” melodija.

3.skolēns:

Ziemassvētki. Dedzinām eglīti. Istabā svinīgs noskaņojums. Izmazgāta grīda, tīri satuntuļoti bērni. Uzsākam dziesmu, bet tā noslīkst asarās. Es izstāstu Ziemassvētku stāstu, ar svētku zvaigzni visi nosūtām sveicienus tēviem, vīriem, nezinādami, ka jau toreiz vairums no viņiem nebija vairs dzīvi. Tad mazie sāk skaitīt dziesmiņas, un katrs saņem pa brūnam rudzu miltu plācenim.

Visi tiek cienāti ar rupjas maizes gabaliņiem.

Skan kora dziesma L. Garūta "Mūsu Tēvs debesīs" no kantātes "Dievs, Tava zeme deg!"

1.skolēns:

Tad atkal nāk pavasaris. Visi Lāču kalna strauti pasprukuši vaļā. Kalnu galotnēs sniega turoties līdz pat Jāņiem, bet aizās- augu vasaru līdz pat jaunajiem puteņiem. Tundra pārklājas ar zaļumu, spožā zilumā izezaigojas ezeru acis. Vienudien pār ciemam sasaukdamies lido putni, pāri, projām, tundrā...Smeldzīgi skan viņu sveiciens, bet viņi ir brīvi....

2.skolēns:

Kā izdzīvojām? Kaut kur sirds dziļumos kvēloja iespītīga, izmisīga doma-saglabāt „sevi”. Kas palīdzēja? Vecāku sirdis lūdzās par mums. Un kad nebija ne naudas, ne spēka, palika daba. Debesu laukumīņš logā, sarkankrūtītis ceriņu zaros.

3.skolēns:

Sienāžu „stīgu orķestris”-smilgu „vijoļkociņi” saulē zib vien. Priežu galotnes viegli šalc visklusākajā vasaras dienā. Cik glāsaina ir priedes miza, cik cerīgi ir zāles šķēpi!

Zvirbulēns liek nokaunēties : „Mācies no manis možumu!” Un kad, rokas izpletusi, guļu uz muguras vientuļas pļavas zālē, zem manis vibrē planēta Zeme, bet pāri man staro zvaigžņu bezgalība.

1. skolēns: Es apbrīnoju šo cilvēku spēku un izturību.

2. skolēns: Es nesaprotu, kādēļ bija jāliek ciest tik daudziem cilvēkiem?

3. skolēns: Es gribētu, lai tas , ko par dzīvi izsūtījumā stāsta mana vecmāmiņa, nekad nebūtu jāpiedzīvo man un maniem draugiem.

Uz skatuves uznāk sarīkojuma dalībnieki, uz ekrāna redzama Latvija mūsdienās, piemēram, lauki, pilsētas, stārķi ligzdā.

Skolotāja:

Tici, sirds, ka reiz šī ļaunā diena,
Ka šīs mokas izbeigsies un posts,
Ka reiz sagraus tumšās varas sienu
Un mums netaisnību noņems nost.

Ceļa nav, kam nebūtu reiz gala,
Katra vētra vienreiz trakot beidz,
Tīrumus pēc puteņiem un sala
Arāji ar sēklu pāriet steidz.

Visi dzied Ā. Elksnes un E. Valtera dziesmu “Lai būtu kam novēlēt”.